

Інна Миколаївна Мазій, старший викладач кафедри економіки,
Сумський національний аграрний університет

Матеріально технічна база аграрного виробництва: особливості

Ефективний розвиток національного агропромислового виробництва тісно пов'язаний з його максимальним техніко-технологічним переозброєнням. Кризовий стан галузі на сьогодні значною мірою зумовлений істотними недоліками в матеріально-технічному забезпеченні, різким погіршенням платоспроможності сільськогосподарських товаровиробників. Зниження ресурсного потенціалу негативно позначається на обсягах виробництва сільськогосподарської продукції, на темпах оновлення сільськогосподарської техніки. Недостатнім є нині матеріально-технічне забезпечення переробних підприємств, що призводить до великих витрат сировини, стримує глибоку її переробку, зменшує можливості розширення асортименту продовольчих товарів.

З огляду на вищенаведені факти, ключовим питанням сучасної аграрної політики повинно стати питання зміцнення матеріально технічної бази підприємств аграрної сфери, а саме оптимальне забезпечення сільськогосподарських підприємств матеріально технічними засобами виробництва.

Надзвичайно актуальні питання матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств цікавили таких видатних українських науковців, як: В.Г. Андрійчук, С.І. Демяненко, Г.Є. Мазнєв, П.М. Макаренко, Т.М. Остапенко, В.І. Перебийніс, П.Т. Саблук, З.Є. Шершньова та ін. Але, чимало питань залишилися висвітленими в неповному обсязі. Так, вітчизняні дослідники погоджуються, що матеріально-технічна база аграрного підприємства являє собою сукупність усіх матеріальних умов здійснення процесу виробництва в

поєднанні з його технологією в галузях і підрозділах цього підприємства. Поряд з тим вони зазначають, що оскільки галузь сільськогосподарського виробництва має особливості, то вони значною мірою впливають і визначають особливості функціонування матеріально-технічної бази аграрних підприємств, які необхідно брати до уваги, щоб ефективно використовувати її.

На нашу думку, основним елементом матеріально технічної бази є механічні засоби праці, які становлять матеріальну основу збільшення виробництва продукції і підвищення продуктивності праці. Ще одним важливим елементом матеріально-технічної бази є земля - головний засіб виробництва аграрних підприємств. У зв'язку з тим, що земельні ділянки неоднорідні за якістю та родючістю, їх віддача і фактичні витрати на одиницю продукції є різними. Тому підвищення родючості землі - важливий захід, який може забезпечити ефективне використання інших засобів.

Особливістю матеріально-технічної бази аграрних підприємств є її залежність від природних умов, дії природних чинників. Це пов'язано з тим, що вагома частина матеріальних ресурсів, які використовуються в аграрних підприємствах, живі організми: рослини і тварини, котрі розвиваються за своїми біологічними законами, тобто законами природи, що варто зауважити, використовуючи їх. Скажімо, не можна примусити корову давати приплід більший, аніж одне теля (та й то не щороку, хоча в фермерських господарства США нормою є вихід двох телят); і якщо у свиноматки період супоросності становить три місяці, три тижні й три дні, то жоден науковий захід не в змозі змінити такий процес. Практично неможливо отримати в нашій країні два врожаї зернових на рік.

Матеріально-технічна база аграрних підприємств підлягає впливу природних факторів. Умови праці просто неба, дія стихійних природних явищ (дощ, вітер, мороз, спека, порох) зумовлюють підвищені вимоги до рівня надійності та довговічності засобів праці як елементів матеріально-технічної бази.

Характерною рисою елементів матеріально-технічної бази аграрних підприємств є достатньо високі вимоги до їх мобільності. Це пов'язано з територіальною розосередженістю виробничого простору та специфікою процесу виробництва, яка полягає в тому, що предмети праці (земля, рослини) нерухомі в просторі, зате всі засоби обробітку землі й рослин - мобільні.

Особливість матеріально-технічної бази аграрних підприємств полягає і в тому, що її застосовують з урахуванням сезонного характеру виробництва. Тому значну кількість сільськогосподарських машин і знарядь використовують нетривалий період (зерновий комбайн - впродовж 10 днів); виникає також необхідність створювати відповідні виробничі запаси насіння, кормів. Це зумовлює додаткові витрати на її утримання та зберігання.

Крім технічних засобів, до складу матеріально-технічної бази аграрних підприємств входять різні приміщення, будівлі й споруди, що мають відповідати встановленим вимогам. Наприклад, у тваринницьких приміщеннях необхідно дотримуватись норм санітарії, створити належний мікроклімат, адже тут здійснюється процес виробництва і постійно перебуває худоба як рівноправний учасник цього процесу. Від стану таких приміщень залежить кількість і якість кінцевого продукту. Вони повинні також відповідати вимогам та надійності, оскільки аграрне виробництво вирізняється підвищеною матеріальною місткістю.

Товарообмін між промисловістю і сільським господарством є одним із неодмінних умов розвитку всіх галузей народного господарства України, в тому числі й аграрної. Без оснащення аграрних товаровиробників різноманітною сільськогосподарською технікою (машинами, агрегатами, обладнанням) не можна чекати тієї кількості сільськогосподарської продукції, яка необхідна для задоволення потреб населення країни.